

Radnóti Zsuzsa megnyitó beszéde **Kocsis András Sándor** kiállításán

2020.10.31., 17:15, Székesfehérvári Vörösmarty Színház Galériája

A tér, a terek és az idő költészete

Elég ritka alkalom, hogy színházi előadás és egy kiállítás egyszerre legyen látható egy térben, és egy időben. A két élmény szerencsés esetben szervesen összekapcsolódhat, a képi alkotások sora izgalmas bevezetőként is szolgálhat az előadáshoz. Terek és idők egymásutánjában haladunk előre ma este. És itt, és így indulunk Kocsis András Sándor kiállításán.

Először András három dimenziós, terekbe komponált bronzportréival találkozhatunk, majd végigmegyünk a két dimenziós terekbe formált festményei során, hogy végignézve alkotásait, beüljünk majd egy tágas, nagy térbe, a néző-térre, hogy megnyíljanak előttünk a színpad terei, amelyeken a 20. századi közös európai - és magyar történelem emblematikus vagy tragikus eseményei szólnak meg, és az előadás végén - mégis a sokféleségből összeálló élménysort érzékelünk valamiféle egységbe olvadva a ma esti utunkon: a bronzplasztikák, a festmények mozdulatlan tereitől a színpadi játék és a filmbejátszások mozgalmasságáig ívelő terekben.

Kezdjük tehát András itt kiállított erőteljes bronzportréival, és felhívnam a figyelmet a szoborfejek szuggesztíven kidolgozott szemeire, amelyek különböző fényvisszaverődések szemszögéből szinte élő tekintetekké válnak. Figyeljük hosszabban Kokas Ignác portréjának szemeit, amelyek messze néző bölcsességet tükröznek, az elmúlásba való belenyugvást, de mégis valamiféle lét-derűt, Fejtő Ferenc lefelé néző, gondolatokra koncentráló feszültségét, Juhász Ferenc fájdalmas emlékekkel teli, távolba tekintő, búcsúzó nézését. Ha nem volna erőltetett, azt mondanám: háromdimenziós élő szemek követnek minket elhaladva e bronzfejek előtt...

A kiállítás következő szakaszában is követhetjük a tér, a terek befogadásának és alkalmazásának alkotói megvalósulásait, nem három, hanem két dimenzióban, a festmények világában. Itt is találkozhatunk az előbbihez hasonló portrékkal, szuggesztív – minket tovább kísérő érzelmekkel, indulatokkal és fájdalmakkal teli tekintetekkel, amelyek jelentése persze nagyban függ a képeket befogadók érzéseitől, értelmezésétől... (Petri György és a Portugál asszony titkokkal teli, szinte felrobbanó tekintetei, A szeráj utolsó óráinak a pusztulást felismerő, tehetetlenséget sugalló, talán a saját halála előtti élet-pillanatának festői megragadása.)

Ez a festmény csoport, ezek a képek számomra a legizgalmasabb, számos nyitott értelmezést felkínáló alkotásokból áll. Ezek a képeken klasszikus festő zsenik idéződnek meg, terek és idők különös egymásba csúsztatásával, tér- és idődimenziók egymásra komponálásával.

Fókuszban, tehát közeliben a festő portréja, a hát-tér totáljában pedig korábbi idők vagy terek kulisszái. Ezek a terek néha harmonikusan egymásra felelnek, egymást erősítik, mint a Leonardo da Vinci Victor Vasarely világában című kompozíció, vagy épp ellenkezőleg, a zaklatott rémálomszerű hát-tér és az elő-térben festett portré csodálkozó nyugalma okoz különleges feszültséget (Munkácsy H. Bosch világában), vagy El Greco úzött szemei idézik fel a vágyott világot, Renoir harmonikus női aktjait (El Greco Renoir világában). Másutt, az elő-térben Csontváry súlyosan terhelt, rémálom-világokat tükröző szeme és keze Monet békés napfelkeltéjébe menekülve néz és fest, és ennek a kompozíciónak van egy harmadik síkja, hát-tér tere is, a műterem ablaka mögötti táj józan, kispolgárian szabályos, megnyugtató háttetők békés sziluettjei fényeivel. Vagy egy aktualitást idéző képen Rembrandt riadt szemei a jövőbe tekintve a Covid-vírus világát vizionálják. Majd befejezve ennek az erőteljesen az emlékezetbe rögzülő kiállításnak a megtekintését, lassan majd bekerülünk a színház hatalmas, lépcsőzetes néző-terére, és ez már a valóság, ahol szorongva nézünk egymásra, nem covidos-e véletlenül a szomszédunk, de sötét lesz, és a színpadi-térben megelevenedik az előadás, Az ember tragédiája 2.0 címen, Istennel, Luciferrel, Ádámmal és Évával nagyszerű kortárs szerzőink tollából, és ezt a különleges estét megálmodó igazgató-rendezőnek és kollégáinak megvalósításában, a színész alkotókkal egyetemben. És mi nézők bejártunk, bejárhattunk egy utat a térben, emlékezetes portrék parányi tekintetének terétől az élő, a hatalmas dimenziójú térben előttünk zajló színházi előadásig...

Még azt el kell mondani, Kocsis András szerencsés alkotó abban az értelemben, hogy magányos, szabad, és független. Nem kötik irányzatok, semmilyen művészeti csoportnak, iskolának nem tagja, nincsenek mesterei és kötelezettségei, szabad ember a szó legszebb értelmében. „Szabad időmben dolgozom, saját örömömre. Örömfestő vagyok” - szokta mondani. Az, hogy még emlékezetesebb, és ünnepibb legyen ez a színházi este, Kocsis András nem csak képzőművészként járult hozzá, hanem a Kossuth Könyvkiadó vezérigazgatójaként is, mert jóvoltából máris kézbe vehetjük az elegáns szövegkönyvet a teljes szövegterjedelmében, és így elvihetjük magunkkal kinyomtatva is ennek az estének az emlékét, a magyar kortárs dráma ünnepének hangulatát.

És most azt hiszem, nincs más dolgom, mint bejelentsem, ezennel megnyitom Kocsis András Sándor kiállítását.